

Tudásmérleg-jelentés

BIG_STEM+ 2020

Hogy látható legyen
a tudásunk növekedése

Kiadó:
Alsó-Ausztriai Tartomány Kormányzati Hivatala
Óvodai Osztály

Tartalomjegyzék

1. ELŐSZÓ	4
2. PROJEKTMENEDZSMENT - ÖSSZEGZÉS	5
3. BIG_STEM+ MINT PROJEKTSZÖVETSÉG	6
3.1 A BIG_STEM+ rövid bemutatása	6
3.2 A BIG_STEM+ célja	6
4. A JELENLEGI HELYZET ÉS A FEJLŐDÉS IRÁNYA A SZELLEMI TŐKE TERÜLETÉN	8
4.1 A BIG_STEM+ eddigi eredményei – áttekintés az erősségekről és a gyengeségekről	8
4.2 Hogyan tovább BIG_STEM+ – Intézkedési ötletek és javaslatok	11
4.3 Összefoglalás a szellemi tőke témájában	15
5. A BIG_STEM+-PROJEKTEK EREDMÉNYEI	17
5.1 Kiváló határon átnyúló hálózatosodás és együttműködés	21
5.2 Gyenge oktatási mobilitás és térségi identitás	23
5.3 Megfelelő hozzájárulás a hosszú távon fenntartható gazdasági növekedéshez	26

1. Előszó

„Oktatási együttműködések” néven már 2016-ban elindult három, európai uniós projekt az INTERREG-V-A-Programok keretében (BIG AT-CZ, BIG AT-HU és BIG SK-AT). Bécs, Burgenland és Felső-Ausztria tartományokból és az együttműködő szomszédos országokból, Magyarországról, Szlovákiából és a Cseh Köztársaságból érkező projektpartnerekkel együtt nyelvi, interkulturális és társas készségek fejlesztésére irányuló célokat kívántunk megvalósítani. A projektek jelentős érdeklődést váltottak ki, és 2019-ben fejeződtek be.

A közös európai élettérben a fent megnevezett kompetenciák, és ezzel egyidejűleg a természettudományos, műszaki és digitális készségek is egyre nagyobb jelentőségre tesznek szert. Ezért került sor 2019-ben az uniós projektek folytatására, amelynek keretében 12 projektrégióban határon átnyúló módon működő, mindösszesen 15 projektpartner fogott ismét össze, hogy a három új EduSTEM (AT-CZ), BIG_inn AT-HU és BIG_ling SK-AT Interreg-projektet 2022 végéig megvalósítsa. A projektek célja az, hogy fiatal felnőttek versenyképessége és foglalkoztathatósága

a jövőben a határon átnyúló és regionális gazdasági térben általa megerősítésre kerüljön, hogy az óvodákban és iskolákban megismerhetik a szomszédos országok nyelvét és kultúráját. A nyelvoktatásra és a többnyelvűség fejlesztésére – nyelvérzékeny műszaki oktatás, pályaválasztás és kétnyelvűség figyelembevételével - az ún. MINT (MTMI)-kompetenciák fejlesztése céljából kerül sor.

Alsó-Ausztria mindhárom projekt vezető partnereként jelentős mértékben hozzájárul ahhoz, hogy Európa szívében az egyes térségek könnyebben megértsék egymást. Külön köszönetet szeretnénk mondani minden ausztriai és a szomszédos országokban, Csehországban, Szlovákiában és Magyarországon működő projekt- és együttműködő partnernek. Szintén köszönetet szeretnénk mondani az egyes projekttérségek lelkes munkatársainak is!

Az országok és térségek határon átnyúló partnerségei az erős és közös Európában megvalósuló békés egymás mellett élés sikeres példáját mutatják.

Christiane Teschl-Hofmeister
Oktatási tartományi tanácsos

2. Projektmenedzsment - összegzés

A BIG_STEM+ tudásmérleg négy országban és 12 térségben a tudástőke terén elért fejlődést mutatja be hat Interreg-projekt segítségével.

Minden kiértékelt tényező esetében a 2016 és 2020 közötti időszakban **javulás** látható. Ez a pozitív fejlődés két kivételtől eltekintve a következő években is folytatódni fog. Ennek az oka a részprojektek munkacsomagjai segítségével, valamint a létrehozott hálózatokban megfogalmazott számos **rendszerszintű fejlesztési intézkedésben** keresendő. A tudásmérleg elkészítésében részt vett 40 szakértő szerint maga a rendszertan is javult: a tudásbázis és a szellemi tőkéből eredő befolyásoló tényezők tervezése egyre jobb, a fejlesztési tevékenységek meg is valósulnak, és a célok elérésére is közösen reflektálnak.

Ez pedig összességében **tartósan pozitív hozzájárulást** jelent az Interreg program prioritásainak az eléréséhez, különösen a „Hálózatosodás és együttműködés” és az „Oktatási mobilitás és térségi identitás” összefüggésében valamint a „tartósan fenntartható gazdasági növekedéssel” kapcsolatban.

Annak érdekében, hogy a kedvező irányú fejlődés tartósan biztosítható legyen, **számos további intézkedés** javasolt. Legsürgősebb lenne a sikeres tevékenységek **keretfeltételeinek további finanszírozásának és optimalizálásának hosszú távú biztosítása**. Minden résztvevő egyetértett abban, hogy a tevékenység mind a négy országban pozitív fogadtatásra talált. Úgy érveltek, hogy mind a beágyazódás, mind pedig a további növekedés, valamint a hosszú távú hatékonyság érdekében is mindenekelőtt a **projektek és azok hálózatának folyamatosságát** kell biztosítani. Egyébként ugyanis nagyon valószínű, hogy az eddig elért eredmények megszűnnek, és maga a hálózat is szét fog esni.

A BIG_STEM+ területén megvalósítandó további tevékenységek szempontjából **sürgős cselekvési területeknek** számít mindenekelőtt a célcsoportokhoz és a támogatást nyújtó intézményekhez valamint más (Interreg-) projektekhez és szereplőkhöz fűződő **kapcsolatok folyamatos javítása**. Ezen túlmenően ajánlott még a tudásbázis és a szakmai kompetencia, a hálózatos keretekben történő innováció és tanulás,

valamint a vezetési és projektmenedzsment-kompetenciák folyamatos fejlesztése.

A résztvevők **több mint 300 intézkedési ötletet** neveztek meg, amelyek **74 javaslatban** kerültek összefoglalásra. A megvalósítást segítő, biztos finanszírozás a meglévő és esetleges további projektpartnerek révén a következő években nagy hatásfokkal lesz képes segíteni a hálózati munkát és az átfogó célok elérését.

Pavel és Alexander (EduSTEM, Alsó-Ausztria)

Alexander most lesz 5 éves, és már majdnem két és fél éve a pulkai óvodába jár.

Lucie, a cseh anyanyelvű óvodai munkatárs heti látogatása lehetőséget teremt Alexandernek arra, hogy játszva sajátítsa el a cseh nyelvet.

1. ábra: © Margit Wurst

Alexanderéknél éppen most újítják fel a házuk homlokzatát, és a náluk dolgozó egyik munkás a csehországi Znojmból származó Pavel, aki egy osztrák cégnél van alkalmazásban. Alexander hamar rájött, hogy Pavellel az anyanyelvén tud beszélgetni, és cseh nyelvű énekeket is elő tud adni neki. Most már cseh nyelven minden nap együtt megszámolják az építőköveket és a cementes zsákokat. Alexander teljesen lenyűgözte Pavelt, Alexandernek pedig lett egy új barátja. Pavel lánya ősztől az pulkai óvoda partnerintézményébe, a znojmoi óvodába fog járni.

3. BIG_STEM+ mint projektszövetség

3.1 A BIG_STEM+ rövid bemutatása

Eleinte, 2004-ben még a nyelvoktatás állt a középpontban, 2016-ban pedig elindultak a BIG-projektek („Oktatási együttműködések a határrégióban – BIG AT-CZ, BIG SK-AT, BIG AT-HU). A meglévő koncepció 2019-től kezdődően a kutató, felfedező és mozgásközpontú tanulásra vonatkozó módszerekkel - a digitális, természettudományos és műszaki szakterületekre fókuszálva – egészült ki. Ez azt jelenti, hogy a nyelvoktatás a MTMI területeit magába foglaló szakkompetenciákkal bővül. A „+” pedig arra utal, hogy a folytatás 2024-ig tervezett.

2016-tól az Óvodai Osztály [Abteilung Kindergarten] három európai uniós projekt gazdája és vezető partnere az INTERREG V-A Ausztria-Cseh Köztársaság, INTERREG V-A Szlovákia-Ausztria és INTERREG V-A Ausztria-Magyarország támogatási programok keretén belül. A projektek címe mindegyik esetben „Oktatási együttműködések a határrégióban (BIG AT-CZ, BIG SK-AT, BIG AT-HU). A három európai uniós projekt különálló, ugyanakkor egymással szorosan összekapcsolódó és szinergikus hatást felmutatni képes projekt, amelyeket Ausztria 4 tartományában (Alsó-Ausztria, Felső-Ausztria, Bécs és Burgenland) és 3 szomszédos országban (Cseh Köztársaság, Szlovákia és Magyarország) működő 15 projektpartner valósított meg.

Oktatási együttműködési projektek

a határrégióban (= BIG) időrendben

- » 2016–2019: BIG AT-CZ, BIG AT-HU
- » 2017–2020: BIG SK-AT
- » 2019–2022: BIG_inn AT-HU és EduSTEM AT-CZ
- » 2020-2022: BIG_ling SK-AT

Az együttműködés 2019 novemberétől az AT-HU_innovativ (BIG_inn AT-HU, INTERREG V-A AT-HU) és az Education in Science, Technology, Engineering and

Mathematics (EduSTEM, INTERREG V-A AT-CZ) határtérségi oktatási együttműködési projektek keretében, 2020 novemberétől pedig az SK-AT_bilingual (BIG_ling SK-AT, INTERREG V-A SK-AT) határtérségi oktatási együttműködési projekt keretében folytatódik.

A projektszövetség magába foglalja a hat projekt projektpartner-szervezeteit, amelyek Alsó-Ausztriában, Bécsben, Burgenlandban, a Cseh Köztársaságban, Szlovákiában és Magyarországon működnek. Ezek mind formálisan különálló projektek, minden esetben külön projekt-konzorciummal.

3.2 A BIG_STEM+ célja

A BIG_STEM+ hálózat projektjeiben az ausztriai (alsó-ausztriai, felső-ausztriai, bécsi és burgenlandi), cseh köztársaságbeli, szlovákiai és magyarországi projektgazdák az eddigi eredményekre, tapasztalatokra és hálózatokra kívánnak építeni, és szeretnék ezeket továbbfejleszteni. A projektek egy átfogó hálózatot képeznek, és a teljes projektterület kiválasztott pilotprojektjeiben a kompetencia-orientált oktatási tevékenység minőségének növeléséhez járulnak hozzá.

A BIG_STEM+ célkitűzése abban rejlik, hogy a már végrehajtott és meglévő európai uniós projektek révén keletkezett értékes szellemi tőkét láthatóvá tegye. Ez a továbbiakban **határon átnyúló hálózatosodás és együttműködés** segítségével ahhoz járul hozzá, hogy erősítse a több nyelven beszélő fiatalok (oktatási) **mobilitását és térségi identitását**, lebontsa (a térségek között meglévő) akadályokat, és így hosszú távon támogassa a **gazdasági növekedést és a tartós fejlődést**. Ha a BIG_STEM+-projektek 2004 óta felépült struktúráját hálózatként kísérelnénk meg bemutatni, akkor nagyon eltérő képeket kapunk. Az intézményi szempontból heterogén módon szerveződött szereplőket szerepek vagy hierarchia szerint, földrajzi vagy tartalmi kritériumok alapján lehet

¹ MTMI=Matematika, Természettudományok, Műszaki ismeretek és Informatika

leválogatni, ám a kapcsolódások mindig eltérőek és az idő előrehaladtával dinamikusak – és ezáltal komplexek – lesznek. Éppen emiatt azonban a közös célmeghatározási folyamatok (vezetés), a közös hálózati struktúrák és gyakran a rugalmas kompromisszumok a nemzeti szinten eltérő módon szabályozott térségekben történő megvalósítás során alapvető fontosságúak a tartós siker érdekében.

Az egyes Interreg-projektek egy olyan konkrét környezet összefüggésében kerülnek kifejlesztésre, amelyek hozzájárulnak a sikerességükhöz. Ez a jogi környezetre is igaz az oktatási intézményekben, amelyek az egyes térségekben részben alapvetően

különböznek egymástól, és ezzel hatással vannak az együttműködésre. A BIG_STEM+ több olyan egyedi projektet foglal magába, amelyek rendszerszerűen egy hosszú távú általános célkitűzéssel rendelkeznek (vö. 5. fejezet). Az egyedi projektek a saját projekt-céljaikat központi tevékenységeken (= munkacso-magokon) keresztül érik el, és így járulnak hozzá az általános célkitűzés eléréséhez. Ehhez az egyes projektek (hasonló) erőforrásokat (= szellemi tőkét) használnak fel, amelyen belül ebben az esetben hu-mán erőforrást, strukturális tőkét és kapcsolati tőkét különböztetünk meg. A tudásmérleg a fejlődést és az állapotot jeleníti meg, és prioritizált cselekvési terü-leteket jelöl meg a további fejlődésre vonatkozóan.

	BIG_inn AT-HU	EduSTEM AT-CZ	BIG_ling SK-AT
Vezető partner:	Alsó-Ausztriai Tartomány Kormányzati Hivatala, Óvodai Osztály		
Projekt-partnerek:	AT: » Bildungsdirektion für Wien, Europa-büro » Österreichische Kinderfreunde – Landesorganisation Wien » Land Burgenland HU: » Nyugat-Pannon Terület- és Gazdaságfejlesztési Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft. » Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar	AT: » Bildungsdirektion für Wien, Europa-büro » Österreichische Kinderfreunde – Landesorganisation Wien CZ: » Pedagógus-to-vábbképző Intézet és Iskolai Szolgáltatások Központja Č. Budějovice-ben » Vysočina Education » Morvaországi Továbbképzési Intézet Lužánky Szabadidőközpont » Dél-Morvaországi Nemzetközi Mobilitási Központ, z.s.p.o.	AT: » Bildungsdirektion für Wien, Europa-büro » Österreichische Kinderfreunde – Landesorganisation Wien » Land Burgenland SK: » Senica város » Német-szlovák iskola szülőinek egyesülete, Pozsony » Daphne – Alkalmazott Ökológiai Intézet » Nové Mesto pozsonyi városrész

1. táblázat: A BIG_STEM+ projektpartnerei

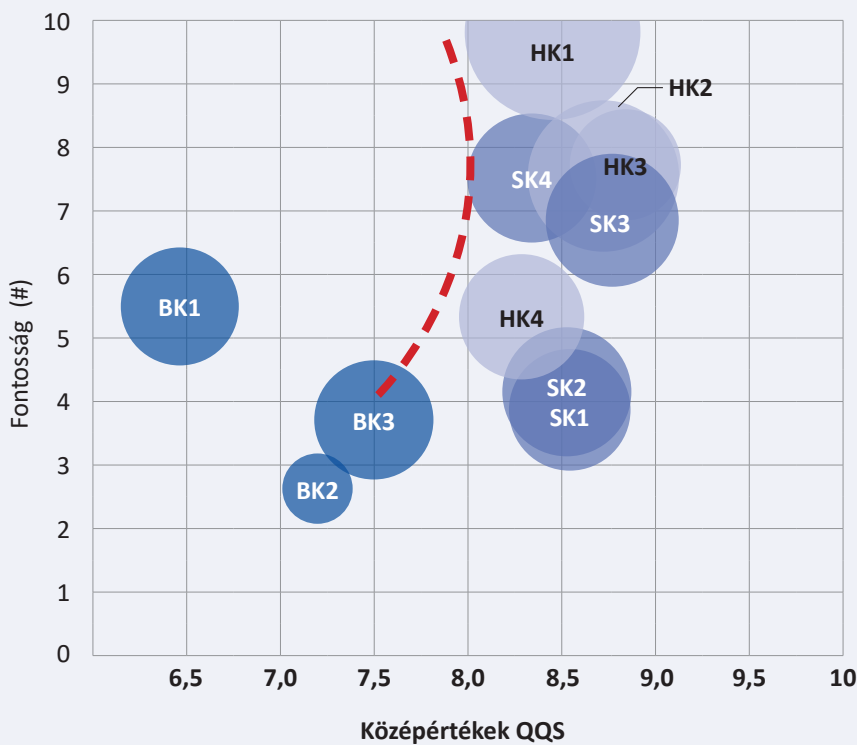
4. A jelenlegi helyzet és a fejlődés iránya a szellemi tőke területén

4.1 A BIG_STEM+ eddigi eredményei – áttekintés az erősségekről és a gyengeségekről

A 2. ábrán a szellemi tőke minden befolyásoló tényezője egy portfólióban megjelenítve szerepel az értékelésével együtt – az „X”-tengelyen a minőség értékelése, az „Y”-tengelyen pedig a mennyiség értékelése látható. A körök nagysága azt jelzi, hogy

mennyire rendszerszerűen történik az adott tényező gondozása és fejlesztése. Az ábra tengelyei az értékelés szélsőértékeihez igazodnak, hogy a viszonylagos erősségek és gyengeségek kiemelhetők legyenek.

Potenciál-portfólió 2020

- HK1** Tudásbázis és szakmai kompetencia
- HK2** Interkulturális (társas és kommunikációs) kompetencia
- HK3** Motiváció és elkötelezettség
- HK4** Projektmenedzsment és vezetési kompetenciák
- SK1** BIG_STEM+ Hálózati kultúra
- SK2** Kooperáció és együttműködés a BIG_STEM hálózaton belül
- SK3** Különböző anyagok, iránymutatók és minőségbiztosító eszközök a reflexív tanuláshoz
- SK4** Innováció és tanulás a hálózatban
- BK1** A célcsoportokhoz fűződő kapcsolatok
- BK2** A támogatást nyújtó intézményekhez fűződő kapcsolatok
- BK3** Más (Interreg-) projektekhez/ távoli szereplőkhöz fűződő kapcsolatok

2. ábra: A BIG_STEM+ 2020 potenciál-portfóliója a projektkoordinátorok értékelése (n=28) és az interjúk (n=22) alapján

A BIG_STEM+ oktatási hálózatában az erősségek az interkulturális kompetencia és a motiváció (HK2) valamint az utóbbi években a projekt egyes munkacsoomagjaiban közösen kifejlesztett „Különböző anyagok, iránymutatások és minőségbiztosító eszközök a reflexív tanuláshoz” (SK3). Ezek a tényezők nagy valószínűséggel még a következő projektperiódusokban tovább javulhatnak (ezt jelzi a körök nagysága). Ezek a tényezők nagyon nagy jelentőséggel bírnak a célok elérése szempontjából is.

Gyakorlatilag ugyanilyen jól működik, ugyanakkor jelenleg – a már sikeresen végrehajtott előkészítés miatt – kevésbé sürgős a kooperáció és együttműködés a BIG_STEM+hálózatban (SK2) valamint az ezzel kapcsolatos hálózati kultúra (SK1).

Erősségek

Interkulturális kompetencia

Motiváció

Különböző anyagok, iránymutatások és minőségbiztosító eszközök a reflexív tanuláshoz

A BIG_STEM+ hálózatában végzendő tevékenység érdekében a legsürgősebb **cselekvési területekhez** tartozik „A célcsoportokhoz fűződő kapcsolatok (BK1)”, amely további alcsoportokra bomlik. A viszonylag leggyengébb (összességében kielégítő) értékelést a külső tanulási helyszínekhez, mint pl. gazdasági üzemekhez, természeti és kulturális intézményekhez; valamint a falvakhoz, városokhoz és térségekhez fűződő kapcsolatok kapták. Itt ugyan 2016 és 2020 között egyértelmű előrelépést sikerült elérni, ám az értékelés középértékei csak 50% körül vannak. A legtöbb további célcsoporthoz összességében túl kevés a kapcsolat a munkavállalók hiányzó kapacitásai miatt, a meglévő kapcsolatok közepes értékelése jónak mondható (kb. 60%).

Cselekvési területek

Célcsoportokhoz fűződő kapcsolatok

Támogatást nyújtó szervekhez fűződő kapcsolatok

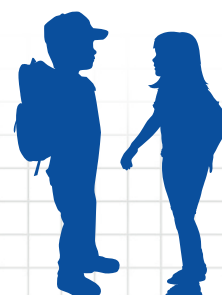
Tudásbázis és szakmai kompetencia

Innováció és tanulás hálózatban

Vezetési és projektmenedzsment-kompetenciák

A támogatást nyújtó szervekhez (BK2) valamint más (Interreg-) projektekhez és szereplőkhöz fűződő kapcsolatokon (BK3) szintén van még mit javítani, az eltérő súlypontok ellenére. Az első esetben elsősorban az adminisztratív folyamatokról van szó (különösen a likviditás javításáról rövidtávú előfinanszírozás segítségével, és egyben a bürokratikusnak tartott ellenőrzési terhek csökkentéséről a rugalmasság növelése érdekében). A kora gyermekkori és alapfokú pedagógia összefüggésében különös szereppel bír a csak nagyon hosszú távon alakítható és ezért különlegesnek számító helyzet közvetítése. A második esetben a további csoportokkal való hálózatosodásból fakadó olyan lehetőségek jobb kihasználásáról van szó, amelyeket azonban erőforráshiány miatt nem lehet megvalósítani. Összességében a megkérdozet-tek nem jósolnak javulást a következő évekre nézve, amennyiben további erőforrások bevonásával nem történik súlyponteltolódás.

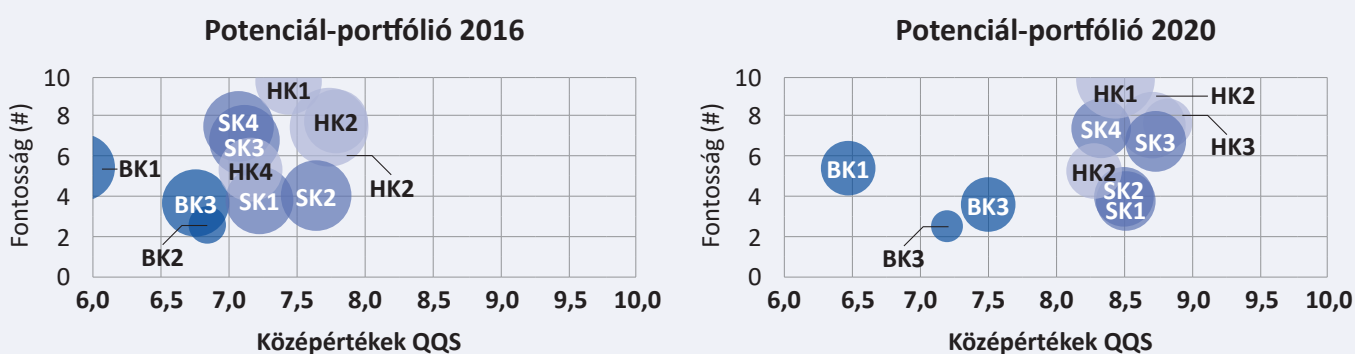
Ezen túlmenően a tudásbázis és a szakmai kompetencia, a hálózati innováció és tanulás, valamint a vezetési és projektmenedzsment-kompetenciák további folyamatos fejlesztése javasolt ahhoz, hogy a BIG_STEM+ céljai elérhetőek legyenek.

4.1.1 Egyértelmű javulás minden tényező esetében

A már futó munkacsomagokban elért eredmények a potenciál-portfóliók összehasonlításában – lásd a 3. ábrát – a szellemi tőke terén minden tényező esetében a középértékek jobbrtolódását mutatják.

A részletes értékeléseket - beleértve az érvek differenciálását a rendelkezésre álló mennyiség és minőség, valamint a rendszerszintű fejlesztés színvonalának megfelelően - a következő fejezetek tartalmazzák.

3. ábra: A 2016-os és 2020os BIG_STEM+ potenciál-portfólió összehasonlítása (n=50)

Új barátságok a partnerségnek köszönhetően (BIG SK-AT)

A mai hektikus világban az emberségnek és a stabil baráti kapcsolatoknak fontos szerepet kellene betöltenie az életünkben. Ezért nagyon fontos, hogy támogassuk a gyerekeket abban, hogy kiskoruktól kezdve pozitív kapcsolatokat tudjanak kialakítani. És erre éppen az óvodai időszak az ideális. Hiszen hol máshol lehetne könnyebben barátokat szerezni, mint játék közben? Éppen ezért döntött úgy a pozsonyi Legerského óvoda, hogy a BIG SK-AT projekt keretében meghívja a szomszédokat az alsó-ausztriai Lasse település óvodájából Pozsonyba. A meghívásunkat elfogadták, és a találkozóra 2019. október 10-én került sor. A gyerekek és a pedagógusok számára is ez a látogatás volt a hét legfontosabb eseménye. A gyerekek aktívan együtt tölthettek el egy hetet, és ennek során közelről is meg tudták egymást

ismerni. Felfedezhették az óvodaépületet, majd egy jót tízóraiztak, és választásuk szerint számos izgalmas játékban és tevékenységben vettek részt. Minden egyes tevékenységben azonban volt valami közös: mindegyik középpontjában a közlekedési nevelés állt, amely egyben az óvodánk központi témája. Zárásként a gyerekek a pozsonyi városi rendőrség képviselőivel együtt kipróbálhatták a közlekedési szabályokat a csodaszép közlekedési parkunkban. Emlékként pedig ünnepélyes keretek között emléklapot kaptak. Nagy örömet okozott számunkra, hogy az óvodánk a projektnek köszönhetően ilyen lehetőséget tudott nyújtani a gyerekek számára, és reméljük, hogy ezek a barátságok, amelyek részben a mindkét óvodában zajló szomszédos nyelvek tanítása miatt alakulhattak ki, továbbra is fenn tudnak maradni.

4.2 Hogyan tovább BIG_STEM+ – Intézkedési ötletek és javaslatok

A szellemi tőke értékelésére irányuló, 24 projektkoordinátor részvételével megtartott három műhelytalálkozó közül kettő esetében, valamint a BIG_STEM+-hálózat további 26 stakeholderével folytatott interjúk esetében, intenzív munka folyt a szellemi tőke továbbfejlesztésének témájában. Számos közép és hosszú távon hatékony javaslat is kidolgozásra került az olyan közvetlenül hatékony hatások mellett, mint például a szituációfüggő csoportos munkavégzés digitális eszközök segítségével, vagy az ennek köszönhetően és a koronavírus-járvány miatt nemzeti és nemzetközi szinten bevezetett átfogó mobilitási korlátozások ellenére is lehetővé vált közvetlen beszélgetések. Itt kerül bemutatásra a hat cselekvési terület kiválasztása, a további javaslatok pedig a hosszú verzióban találhatóak (lásd: melléklet).

4.2.1 A célcsoportokhoz fűződő kapcsolatok javítása

A hosszú távú sikerhez a célcsoportoknál alkalmazott **szemléletformáló intézkedések** mellett mindenekelőtt a **megfelelő személyi és pénzügyi erőforrások továbbvitelére, bevezetésére és rendelkezésre bocsátására** van szükség, hogy az új projektötlet széles körben ismertté váljon. Így több idő jutna a kapcsolatok ápolására és a célcsoportokkal folytatandó párbeszédre:

- » A célcsoportok közötti határozottabb különbségtétel és az interakciókra irányuló ajánlatok, mint például kérdésfeltevések vagy a projektmunkába történő bekapcsolódás útján, az általános motivációt illetően is nagyon pozitív hatással lehetnek.
- » A célcsoportokkal folytatott párbeszéd szerkezete is profitálhat abból, ha a multiplikátorok még erőteljesebben aktivizálódhatnak, és így a fejlesztési javaslatok is - mint alulról jövő kezdeményezések – jobban be tudnak épülni a hálózatba.
- » Ha a projekt kezdetén sikerül általánosságban a stakeholderek kölcsönös elvárásait megfelelően tisztázni, akkor ez hozzájárulhat az egyes munkacsomagok nagyobb hatékonyságához.

Határon átnyúló továbbképzések pedagógusok számára (BIG AT-HU)

A magyar nyelv oktatásának bevezetése az egyik iskolában

Az alatt az idő alatt, amíg tanárként vagy igazgatóként dolgoztam, mindvégig fontos volt, hogy „tágabb kitekintéssel rendelkezem.” Így a véletlen hozta, hogy részt vettem egy határon átnyúló szemináriumon Magyarországon, a BIG AT-HU Interreg-projekt keretében. Ennek során nem csak a szomszédos ország iskolarendszerét ismerhettem meg, hanem annak a lehetőségét is, hogy miként lehetne a magyar nyelv oktatását az iskolámban bevezetni. Azóta már közel 30 gyerek tanulja heti három órában a magyar nyelvet. Annak érdekében, hogy ki tudjuk építeni a kapcsolatainkat a szomszédos országban élő gyerekekhez, iskolai partnerséget hoztunk létre egy soproni iskolával. Ez a fejlesztés nagy előrelépést hozott számunkra, és a gyerekek mindig nagy örömmel várják a határon átnyúló találkozókat.

Az **önkormányzatok polgármestereit** és a szülőket is sokkal nagyobb mértékben kell bevonni, és folyamatosan tájékoztatni kell őket, valamint meg kell őket hívni az együttműködésre. Az intézmények weboldalain jobban kellene dokumentálni a projekt tevékenységeit (magasabb szintű nyilvánossági munkára van szükség), hogy erősíteni lehessen a projekttel való azonosulást és a marketing hatékonyságát.

Az – akár más iskolai körzethez tartozó – **oktatási intézményekkel** és a hálózati tagokkal való információcserét jelentős mértékben kellene javítani az alábbiak segítségével:

- » rendszeres hírlevelek, közös (oktatási körzeteken átnyúló) rendezvények (akár sablonként harmadik fél közösségi média-felületein)
- » a BIG-tudásplatform még hatékonyabb terjesztése

Intézményi szinten jobb keretfeltételeket kellene kialakítani ahhoz, hogy az egyes célcsoportok valóban részt tudjanak venni a felkínált tevékenységeken (munkatalálkozók, nyelvtanfolyamok, kirándulások, stb.). Sokat jelentene, ha sikerülne leegyszerűsíteni a projektrendezvényeken való részvételhez szükséges munkajogi természetű engedélyezést.

4.2.2 A tudásbázis és a szakmai kompetencia fejlesztése

- » Általánosságban véve a projektcsapatnak további támogatásként **újabb munkatársakra** van szüksége, akik a projekteket egységes és átfogó módon fejleszthetnék tovább.
- » Az újonnan belépő munkatársaknak meg kellene ismerniük a projekteket, és különösen a **program kézikönyveit**. Ehhez segítséget nyújthatnak a projektmenedzsment terén szervezett képzések (lásd HK4).

A német nyelvoktatás bevezetése (BIG AT-HU)

A szülők kívánságára a sopronkövesdi óvodában 2012-ben bevezetésre került a német nyelv játékos formában történő oktatása. A német nyelvtanárnak köszönhetően a gyerekek a projekt több rendezvényén is részt tudtak venni. A későbbi években a nyelvoktatás a soproni egyetemisták - projekt keretében történő - látogatásának köszönhetően tudott megvalósulni, akik a projekt eredményeit is meghonosították az óvodákban. Az óvoda ezen szolgáltatása lehetővé tette, hogy az ebben érintett gyerekek száma nyolc év alatt megduplázódott.

4.2.3 Innováció és tanulás fejlesztése hálózatban

- » **A jógyakorlatokat** intenzív párbeszéd, visszacsatolások és átadások (hospitációk) keretében kellene átadni és átvenni. A hálózat profitálni fog a know-how szintjének emeléséből a digitális eszközök felhasználásának terén.
- » A projekt tartalmaknak rendszerszinten kapcsolódniuk kell egymáshoz és térségi szinten képviselhetőnek kell lenniük. Az innovációk pedig új témák lesznek.
- » Mindkét oldalon megkönnyítené az együttműködést, ha a helyi keretfeltételeket **nagyobb rugalmassággal** lehetne kezelni. A hálózat a szomszédos nyelvek tanítását támogató szemléletformálásból a politikai vezetőkkel szemben profitálhat.
- » Ugyanakkor hiányoznak még az iskolai látogatásra vonatkozó államközi, ill. európai uniós egyezmények.
- » Hiányzik az egyértelmű jogalkotási támogatás.
- » **A helyi keretfeltételek átláthatósága** és a specifikációk javítása szükséges lenne.
- » Az innováció és a tanulás érdekében nagy segítséget jelentene a szakértői támogatás, hogy a **MTMI-területeken folyó kutatás alapú tanulás módszerei** a szomszédos nyelv és a többnyelvűség bevonásával alaposan megismerhetők legyenek. Be kell vonni az óvodapedagógusokat és a döntéshozókat, és figyelembe kell venni a valódi igényeiket.
- » Egy, az Interreg program által rendelkezésre bocsátott közös **digitális projektmenedzsment-platfom** sok feladatot el tudna látni a **dokumentumkezelés**, az ütemezés, a virtuális kapcsolattartás és az együttműködés terén, és így a folyamatokat jelentősen le lehetne egyszerűsíteni.

- » Az egyéni készségek, úgymint moderációs módszerek, interdiszciplináris csoportok vezetése, valamint a projektmenedzsment és a moderáció során digitális eszközök alkalmazása kapcsán szervezett továbbképzések, valamint az online kommunikációhoz és a digitális technológiákhoz szükséges kompetenciák kialakítása is nagyon hasznosak lennének.

A tanácsadás szerepe (Bécs)

Hannajune 6 éves, és az óvodát követően ősszel kezdett el iskolába járni. A fejében több nyelv is kavarog. Hannajune magyarul, angolul és németül is folyékonyan beszél. A kislány ezen túlmenően hangzás után is fel tud ismerni néhány nyelvet, mert a projekt segítségével már az óvodában sikerült minden nyelvi akadályt lebontani. A barátaikkal folytatott játék közben a gyerekek bármelyik nyelvet használhatják bármelyik nap.

Gyermekek esetében az **ilyen komplex nyelvi biográfiák, valamint az életben való boldogulást megalapozó, egyedi többnyelvűség** és a nyelvi fejlődésben ezzel járó jelenségek az óvodai és iskolai pedagógusoknál is gyakran kérdéseket vetnek fel. Mire vonatkozóan adjon az anyanyelv fogalma tájékoztatást? Mit értünk többnyelvűség alatt? Létezhet több családi nyelv? Hogyan tudom a többnyelvűséget pedagógiai összefüggésekbe ágyazni? Mit kell tudni a nyelvek értékéről? Felfedezhető-e ezen a téren bármilyen hierarchia?

Ahhoz, hogy ezek a jelentős kérdések felvetettek legyenek, és a pedagógusok magukkal hozott képeire szakértők segítségével reflektálni lehessen, a projekt keretében a **többnyelvűség témában szakmai tanácsadás** került kialakításra.

4.2.4 A projektmenedzsment és vezetési kompetenciák javítása

- » A projektpartnereknél legalább egy olyan személy működjön közre, aki **beszéli a szomszédos ország nyelvét**.
- » A tervezés regionális koordinátorokkal történő egyeztetéséhez már a projekt kezdetén hasznos lenne, ha műhelytalálkozók megtartására kerülne sor. Az adminisztratív tartalmakat át kell beszélni, és továbbítani kell a partnerek felé.

- » A támogatást nyújtó szerv ajánlja fel **tanfolyamok** megtartását a pénzügyek és jelentéstétel, az egyéni készség (pl. moderációs módszerek, interdiszciplináris csoportok vezetése), a digitális eszközök alkalmazása, valamint a szervezeti kereteken átnyúló **projektmenedzsment** témájában. Ezeket a tartalmakat ideális esetben videóformátumban, online módon kellene rendelkezésre bocsátani.
- » A továbbképzések a vezetőség számára a **menedzsment és a vezetés** terén is többletértékkel rendelkezhetnek.
- » A betanításnak és az **információk átadásának** tartós, írásos és átfogó módon kell megvalósulnia. Az erre fordítandó időkeretet meg kell növelni.
- » A vezetőség **folyamatossága** előnyös lenne.
- » A projektpályázat kidolgozásának a vezetőség is legyen a részese. Fontos a jó kommunikáció és a hálózatosodás.
- » Az egyértelmű **feladatmegosztás a projektmenedzsment szintjén** pozitív hatással lenne a sikerre.

4.2.5 Más (Interreg-) projektekhez / távoli szereplőkhöz fűződő kapcsolatok

A stakeholderekkel kapcsolatos munkavégzés alapvetően szükséges és – többek között – a fenntarthatóság szempontjából is fontos.

javaslatok a **programhatóság** részére:

- » Évente **hálózatépítő találkozó** az összes projekt koordinátorával/szakértőjével tapasztalatcsere céljából
- » Egy olyan **adatbank** kialakítása, amely képes **minden projekt tartalmát** visszaadni, és amelyből egy szakértői adatbankot is le lehet szűrni; ebből izgalmas hálózati kapcsolódások és/vagy szinergiák adódhatnak az egyes projektkoordinátorok számára. Más projektek szakértőit meg lehet hívni szimpóziumokra, előadásokra, továbbképzésekre stb. Mindez termékeny hálózatosodáshoz és érdekes tapasztalatcserékhez vezethet.

Projekt szinten:

- » A **párhuzamosságok elkerülése érdekében**, valamint, hogy a már kidolgozott tartalmakat mindenki hasznosítani tudja, hasznos lenne a tapasztalatcsere más oktatási projektekkel. Ésszerű lenne áttekintést kapni arról, hogy mi zajlik az adott projektterületeken / projekttelepüléseken, milyen tevékenységeket valósítanak meg stb. Abból az információból, hogy az önkormányzat/ a település mit tart fontosnak, mit tart támogathatónak, következtetni lehet a saját projektekre vonatkozóan is, és az azzal összefüggő tervezett tevékenységekre és szándékokra.
- » Meg kell hívni más Interreg-projektek koordinátorait/szakértőit határon átnyúló rendezvényekre, ill. be kell őket vonni.
- » Más Interreg-projektek koordinátorait/szakértőit fel kell venni a **hírlevél-levelezőlistára**
- » Meg kell vizsgálni a **közösségi média** alkalmazásának a lehetőségét és alkalmazni kell (LinkedIn, Facebook stb.)
- » A vezetői szintnek (projekt szinten koordinátoroknak) gyakrabban kellene más projektekkel foglalkoznia, ill. rendszeresen tájékozódniuk kell azok weboldalairól, és az innovációkat, érdekes információkat stb. továbbítani kell a projektben résztvevő minden szereplőnek.

A **stratégiai partnerekkel történő rendszeres párbeszédnek** mindenképpen előnyt kell élveznie, és ennek a folyamatát ki kell alakítani.

4.2.6 A támogatást nyújtó szervezetekhez fűződő kapcsolatok javítása

Minden projektpartner célja a folyamatosság. Ennek során meg kell találni az egyensúlyt a keretfeltételek stabilitása és az innováció között.

- » Minden partner ismerje meg a **heterogén támogatói környezet** jelentőségét. A támogatást nyújtó szervezetekkel gyümölcsöző és átlátható kapcsolatokat kell kiépíteni.
- » A támogatást nyújtó szervezetek felé **célcsoport-orientált kommunikációs stratégiát** kell közösen kiépíteni és alkalmazni.

- » Erősíteni kell a vezető partner kommunikációját /tájékoztatási tevékenységét a projektpartnernek és a támogatást nyújtó szervezetek felé a **projekt kezdeti szakaszában**.
- » **Ismerkedési találkozók** a projekt kezdeti szakaszában elő tudják segíteni a támogatást nyújtó szervezetek és a projektpartnerek közötti együttműködést.
- » A projekt kezdeti szakaszában a projektkoordinátorok hangsúlyosabban forduljanak a **kézikönyvekhez**, ill. beszéljenek meg alapvető tartalmakat a projektpartnerekkel együtt.
- » A **pozitív híreket** gyakrabban kellene a támogatást nyújtó szervezetek felé kommunikálni.
- » Nagy segítséget jelentene, ha az elszámolási jelentések **ellenőrzése gyorsabb lenne** és kevesebb bürokratikus intézkedésre kerülne sor a projekt lebonyolításában.

4.3 Összefoglalás a szellemi tőke témájában

A **humán erőforrás** profitált az utóbbi évek projekt-fejlesztéseiből, mégis, a munkavállalói fluktuáció következtében ez fokozatosan erodálódik. A vezetési és mindenekelőtt a projektmenedzsment-kompetencia mind a **strukturális tervezéshez**, mind pedig a célok eléréséhez hozzájárul. Ezen túlmenően az egyes szereplők közötti különböző **tapasztalatcsere-formák** is hasznosak ahhoz, hogy egymástól tanulni tudjanak. A tudományos intézetekkel való együttműködés nem csupán a képzést és a továbbképzést támogatja, hanem innovatív impulzusokat is ad speciális projektek segítségével.

A **strukturális tőke** az évek során került kialakításra, és azt **folyamatosan hozzá kell igazítani az új kihívásokhoz**. A nyitott hálózati kultúra megteremti a jó együttműködés, a közös tanulás és a megfelelő dokumentálás **formális kereteit** és a **bizalmi alapját** is. Új folyamatok és innovatív anyagok közvetlenül hozzájárulnak a projektcélok eléréséhez, és azokat nagy hatáskörrel meg is lehet osztani más partnerekkel. Az ezen tényezők esetében alkalmazott **kisebb befektetések** nagyon hosszú távon és hatékonyan támogatnak olyan eszközöket, amelyek azonban a hatásukat csak megfelelő disszemináció és felhasználás esetén tudják a célcsoportoknál kifejteni.

Összességében jelentős az érdeklődés az iránt, hogy mind a belső, mind pedig a külső viszonyokban **nagyobb legyen az átláthatóság**, akkor is, ha a **kapcsolati tőke** terén nagyon különböző stakeholderek kerülnek megszólításra. A vezető partner feladatának tekinthető, hogy különböző eszközökkel (pl. hírlevél, ismerkedési találkozó, tapasztalatcserek, közösségi média) tájékoztatást nyújtson a hálózati fejleményekről. A (különböző nyelven folytatott) aktív kommunikáció és az (összes partner esetében fennálló) korlátozott időkeret melletti újabb ajánlatok nyújtása közötti egyensúly megtalálása ugyan kihívást jelent, de a **digitális struktúrák még módszeresebb alkalmazásával** (lásd: strukturális tőke) ez megvalósítható.

Szélesebb nyilvánosság a közösségi médiának köszönhetően (BIG SK-AT, SK)

A BIG SK-AT projekt jelentős visszhangot kapott Szlovákiában. Mi, a DAPHNE Alkalmazott Ökológiai Intézet, mint projektpartner örülünk annak, hogy a közösségi médiának köszönhetően egy szélesebb közönséget tudtunk megszólítani. Így minden

tevékenységet, anyagot és videót egy cikkben össze tudtunk foglalni tanárok számára, amelyeket a www.daphne.sk/inspiracie honlapon bármikor el tudnak érni és amelyek ösztönzést tudnak nyújtani a tanítási tevékenységükhöz. A szélesebb közönség számára ötleteket is tartalmazó, tizenkét rövidebb videót is feltöltöttünk a tevékenységekhez kapcsolódóan, szlovák és német nyelvű anyagokkal együtt. Ezzel sikerült az inspirációt jelentő anyagainkat nemcsak a tanároknak és a diákoknak, hanem a szélesebb nyilvánosság számára egész Szlovákiában, és azon kívül is elérhetővé tenni. Csak a projekt futamideje alatt sikerült közel 750 000 felhasználót megszólítani.

Közös pozitív élmények a projektben (BIG AT-CZ, CZ)

Az „Oktatási együttműködések a határ régióban” BIG AT-CZ projekt keretében 2018. május 14. és 17. között 12 és 15 év közötti cseh és osztrák fiatalok közötti találkozóra került sor egy szünidei tábor keretében. A táborban összesen 15 csehországi fiatal és két tanár kíséretében 6 ausztriai gyerek vett részt. A cseh gyerekek mind a négy napot itt töltötték, az osztrák gyerekek pedig május 15-én érkeztek meg. Erre a napra egy egésznapos, közös tevékenységeket megvalósító programot terveztek táborúzzal együtt, amely számos lehetőséget kínált egymás megismerésére és a közös tevékenységekre. A szünidei tábor helyszíne hangulatos környezetben, Želivka üdülőhelyen volt, amely a Humpolec közelében fekvő erdőben található.

A szünidei tábor célja az volt, hogy a két ország, Csehország és Ausztria múltját és jelenét izgalmas és az életkoruknak megfelelő módon mutassa be a gyerekeknek. A tábor szervezésében egy tapasztalt tanárcsapat vett részt, amely a fiatalok számára egy sokszínű és érdekes programot készített elő. A tevékenységek interaktívak voltak. A programokban a közös elem az együttműködés témája és a két ország mindennapi életében megtalálható közös történelmi, gasztronómiai

és más elemek megkeresése volt. A fiatalok különböző nyelveken kommunikáltak egymással, és informális kapcsolatokat alakítottak ki, mindenekelőtt a csapatverseny és a kalandparki tevékenységek során.

A résztvevőktől kapott személyes visszajelzések alapján a tábor nagyon jól sikerült. A fiatalok a táborban elsősorban a közös élményeket értékelték, annak időbeli hosszát azonban negatívan élték meg. Sokkal jobb lett volna, ha az ott-tartózkodás hosszabb lehetett volna, és mindenre több idő jutott volna. Itt idézünk egy véleményt, amely a legtöbb fiatal véleményét tükrözi: „Klassz volt. A táborban az volt a legjobb, hogy új embereket ismerhettünk meg, egy másik iskolából, egy másik városból, egy másik országból. És a tanárok tényleg klassz programot állítottak össze, és figyeltek ránk kora reggeltől késő estig.”

Ez az értékelés tehát nemcsak a tábor, hanem a teljes projekt szándékát is kifejezte: találkozás, megismerés, beszélgetés, együttműködés és barátság.

5. A BIG_STEM+-projektek eredményei (áttekintés)

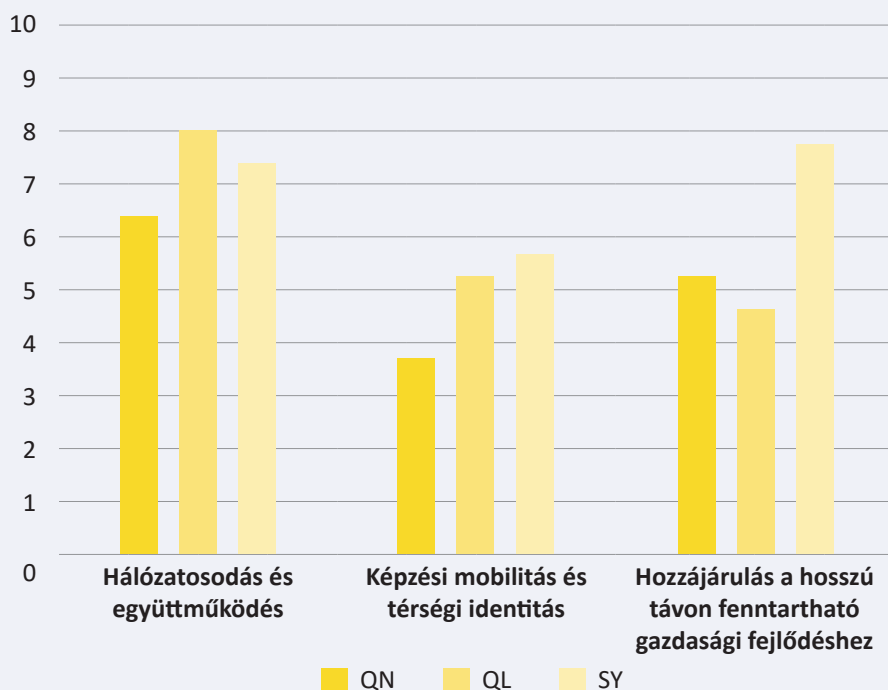
BIG_STEM+ célkitűzése az volt, hogy láthatóvá tegye a már lezárult és a most futó európai uniós projektekben kialakult értékes szellemi tőkét. Ezek a későbbiekben ahhoz járulnak hozzá, hogy megerősítsék a fiatal, több nyelven beszélő emberek mobilitását és térségi identitását, lebontsák az egyes térségek közötti korlátokat, és ennek segítségével a támogassák a hosszú távú gazdasági növekedést és a fenntartható fejlődést.

Az átfogó célkitűzésből az alábbi **részelemek** voltak levezethetők:

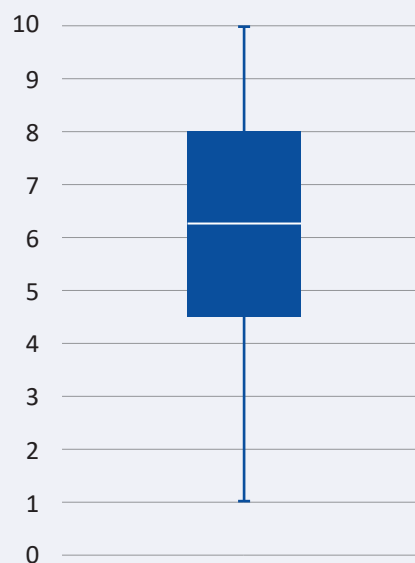
- » határon átnyúló hálózatosodás és együttműködés
- » mobilitás és térségi identitás
- » gazdasági növekedés és fenntartható fejlődés

A projekt konzorcium tagjai 2020. októberében három munkacsoportban vitatták meg a célok elérésének mértékét és az eddigi eredményeket, hogy értékeljék a szellemi tőke tényezőit relevancia szempontjából. Az adatokat 2021. júniusában a szlovák partner jelentésével sikerült kiegészíteni. Az eredmények átfogó értékelése nem képezi a tudásmérleg tárgyát. Az 4. ábra a részletes adatokat az összes résztvevőre vonatkozó középértékként mutatja be, az összesített véleményt n=40-es alapon a dobozdiagram is alátámasztja. Ennek során a tevékenységek alatt alkalmazott mennyiség (QN), minőség (QL) és rendszer (SY) kerül értékelésre.

Eredmények BIG_STEM3 2020

Megítélése szerint az aktuális projekt mennyiségileg a terv szerint halad?

4. ábra: Az eredmények megvalósítása a projektkoordinatorok megítélése alapján (n=27; 2020)

A BIG_STEM+-projektek minőségi szempontból nagyon jól járnak hozzá (80%) a partnerek és a térségek közötti „**hálózatosodáshoz és együttműködéshez**”. Mindenekelőtt azonban az ausztriai projektpartnerek igényelnének mennyiségileg még több tevékenységet, míg Szlovákiában a rendszerszerűség kapott magas értékelést.

A „**mobilitás és térségi identitás**” a térségekben nagyon eltérő értékelést kapott. Míg Csehországban és Magyarországon a célok elérését 60%-ig látják megvalósulni, addig ez Ausztria szempontjából csupán 20%-os értéket kapott. Szlovákia esetében differenciált középérték mutatkozik, hasonlóan Ausztriához. Ennek az okait valószínűleg a Bécs-Pozsony tengely inkább egyoldalú gazdasági vonzásában kellene keresni, másik oldalról pedig a mobilitás jelentős korlátozása volt rá hatással a 2020-as és 2021-es évben.

A „**hosszú távon fenntartható gazdasági növekedés**” összességében pozitív értékelést kapott, mindenekelőtt a rendszeresség magas értéke miatt (77%). A BIG_STEM+-projektekben eredő közvetlen hatékonyság a projektek viszonylag csekély mennyisége (50%) miatt azonban (egyedül) nem lesz elegendő, hogy a makroszintű célok az egyes térségekben elérhető legyenek (vö. 6. ábra). Különösen Szlovákiában látszik nagyfokú függés az uniós finanszírozástól.

Összességében a BIG_STEM+-projektek részéről kiemelkedő eredményhozzájárulás figyelhető meg, amely jelentős **rendszerszerűséggel** (65%) a projektekben kerül kifejtésre, azonban még (hosszú éveken át) folyamatos munkára lesz szükség ahhoz, hogy a teljes hatáspotenciált el tudja érni. Különösen a rendszerszerűség kiváló megítélése a hosszú távú fejlesztés esetében (77%) tekinthető annak bizonyítékként, hogy a BIG_STEM+-projektek által követett megközelítés ésszerű és hatékony. A fejlesztéseket ugyanakkor a jogi integráció (államközi és európai keretmegállapodások) szintjén **hiányzó intézményi**

fejlesztések, valamint a mindig megújuló programirányelvek, és az azzal összefüggő projektfinanszírozási kihívások nehezítik.

Az én nyelvem – a te nyelved – a mi nyelvünk (BIG SK-AT, Burgenland)

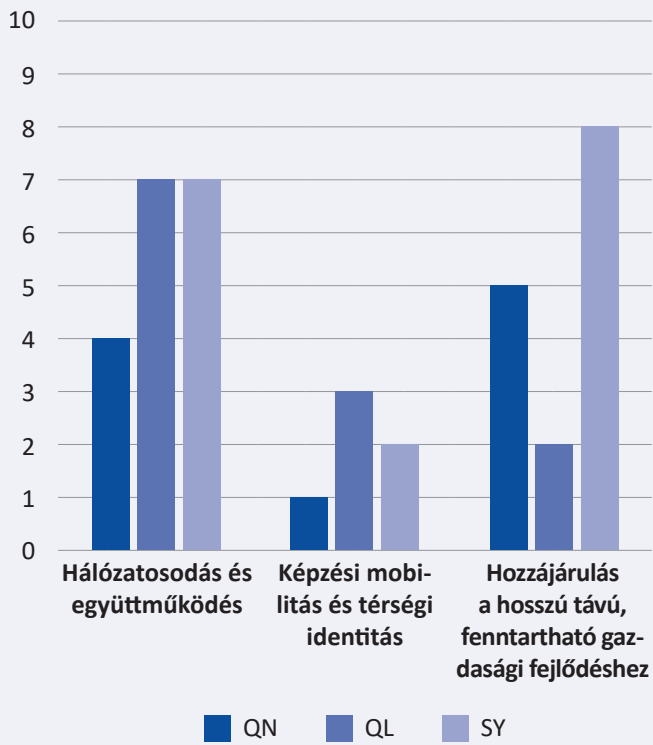

5. ábra:
Fotó. Petra Schmidt –
© Burgenlandi Oktatási
Igazgatóság

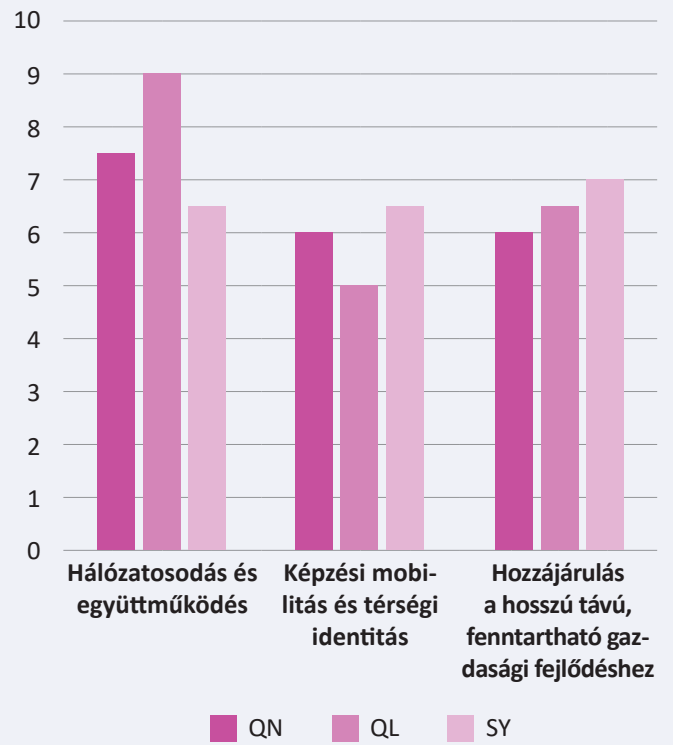
Nyelvi sarok kialakítása egy iskolában

Az „nyelvi sarok” ötlete az iskolának a projektben való részvételével és a „pszichomotorika” témában munka mellett végzett tanulmányaimmal kapcsolatban merült fel. Olyan gyakorlati ötletek kerülnek bemutatásra, amelyek mozgási és érzelési impulzusokat kapcsolnak össze az idegen nyelvi fejlesztéssel. A nyelvvel való foglalkozáshoz való hozzáférésnek ez az örömteli módja lehetőséget biztosít a német anyanyelvű diákok számára, hogy alapvető benyomásokat szerezzenek a szlovák nyelvvel, mint az egyik szomszédos ország nyelvével kapcsolatban, valamint a szlovák anyanyelvű diákok számára, hogy a német szókinccset mozgásbarát módon sajátítsák el. Ez elősegíti a két nyelvi csoport közötti társas kapcsolatokat és egyben szórakoztató is. Mivel a nyelvi sarok a folyosón szabadon hozzáférhető, az érdeklődők – tanári segítség nélkül is – a délelőtti folyamán és a délutáni felügyelet alatt is bármikor felkereshetik. További célunk, hogy bővítsük a kétnyelvű szolgáltatást, és a pozitív tapasztalatainkat megosszuk más iskolákkal/óvodákkal a határtérségben.

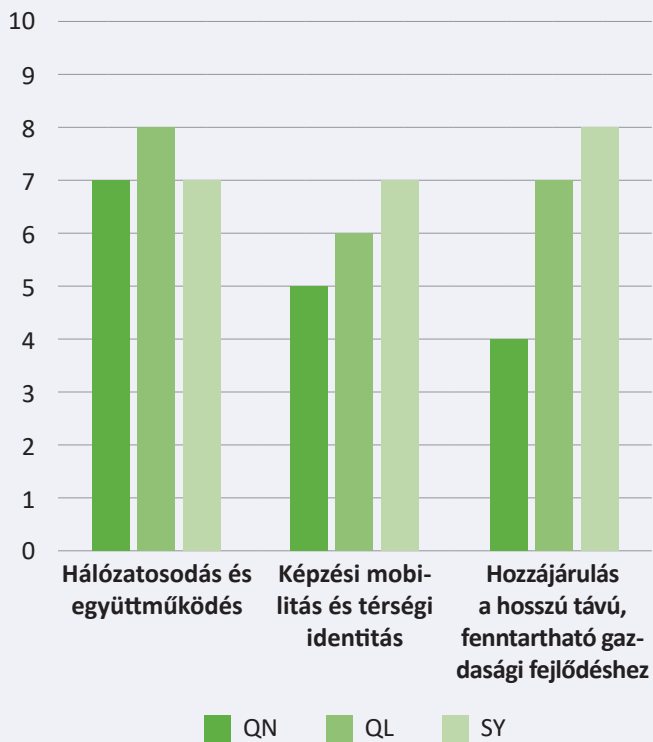
BIG_STEM+ eredmények AT

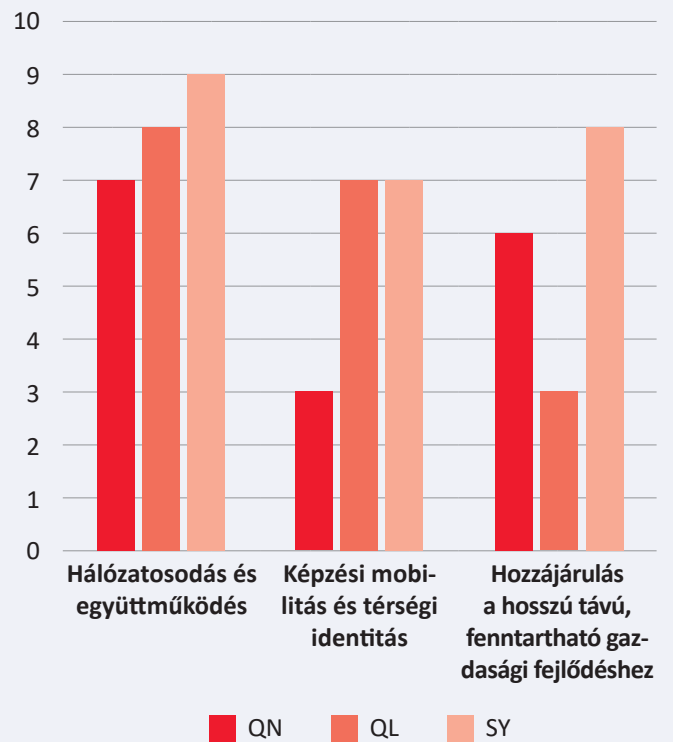
BIG_STEM+ eredmények CZ

BIG_STEM+ eredmények HU

BIG_STEM+ eredmények SK

6. ábra: Az eredmények elérésének megítélése az egyes térségekben (n=27; 2020)

Projektszinten kisebb különbségek figyelhetők meg. Az alábbi három alfejezetben foglaljuk össze ennek részleteit.

	AT			CZ			HU			SK		
	QN	QL	SY	QN	QL	SY	QN	QL	SY	QN	QL	SY
Hálózatosodás és együttműködés	4	7	7	7,5	9	6,5	7	8	7	7	8	9
Oktatási mobilitás és térségi identitás	1	3	2	6	5	6,5	5	6	7	3	7	7
Hozzájárulás a hosszú távon fenntartható gazdasági növekedéshez	5	2	8	6	6,5	7	4	7	8	6	3	8

2. táblázat: Az eredményekhez való hozzájárulás megítélése a projekt szempontjából

5.1 Kiváló határon átnyúló hálózatosodás és együttműködés

Ahhoz, hogy a BIG_STEM+ a határon átnyúló hálózatosodásban sikeres legyen, több különböző olyan szereplőre van szükség, akik jól kiegészítik egymást és jól együtt tudnak dolgozni. A partnerek és célcso-

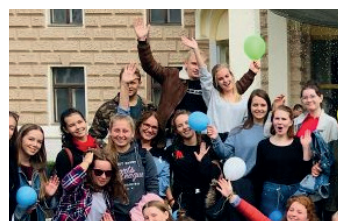
portok (részben) a kapcsolati tőkéről szóló részben bemutatásra kerültek, itt az oktatási hálózat jövőbeli továbbfejlesztéséről lesz szó.

Pedagógiát tanuló diákok pedagógiát tanuló diákokkal találkoznak – Az 5.a látogatása Pozsonyban (BIG SK-AT)

Az „Oktatási együttműködések az SK-AT határ régióban” európai uniós projekt keretében az ausztriai Pressbaumban működő Sacré Coeur Óvodapedagógiai Oktatási Intézet és Kollégium 5.a osztályának tanulói számára nyílt lehetőség, hogy egy napot a pozsonyi partneriskola, a Stredná odborná škola pedagógická diákjaival töltsenek el. Ezt a napot a szlovák diákok mind az iskolában megrendezendő, különböző zenei tevékenységeken, mind pedig a Pozsony belvárosába szervezett programokon interaktív formában képzték el. A Bibiana gyermekmúzeumban a diákoknak lehetőségük nyílt arra, hogy egy kalligráfiai

kiállítás keretében könyvjelzőket készítsenek és a nevüket ékírással kis agyagtáblákra írják.

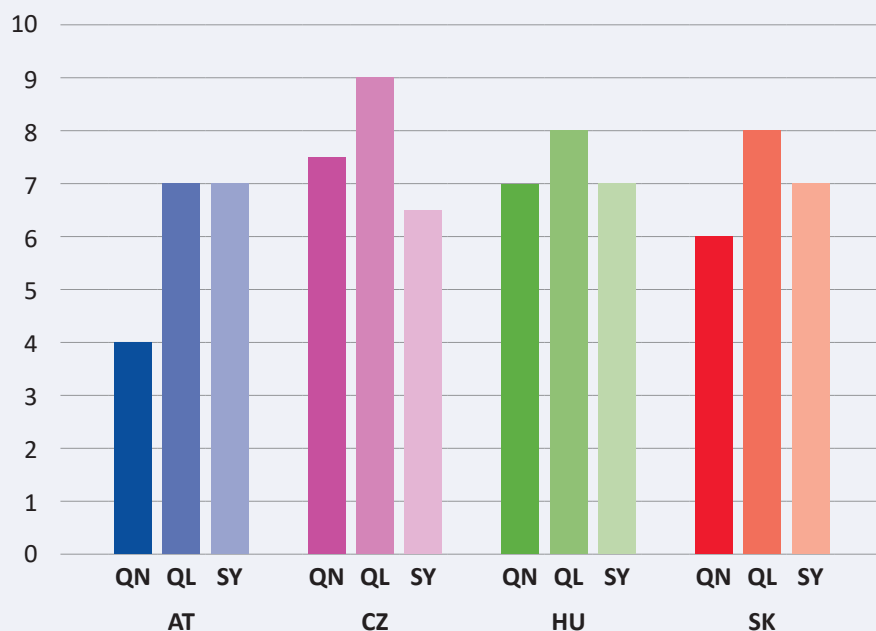

7. ábra: © BAfEP Pressbaum

telefonszám cserél gazdát és az ismeretlenekből barátok lesznek.

A rendezvényünk célja az volt, hogy a nyelveket élő környezetben tegyük kézzelfoghatóvá. Ez elsősorban akkor működhet, ha sok lesz a nevetés, sok

Hálózatosság és együttműködés

8. ábra: A hálózatosság és az együttműködés megítélése, QQS, térségek szerint (n=27; 2020)

5.1.1 A határon átnyúló hálózatosság és együttműködés kielégítő mennyisége

Oszták szempontból bevált, hogy az óvodák és iskolák hálózatban működnek együtt. Célravezető lenne, ha az óvodai és iskolai vezetőség oldalán **kulcspozícióban lévő személyek** aktívan közreműködnének a hálózatban, hogy a döntések megvalósíthatók legyenek, és a szűk keresztmetszet (40%) megszüntethető legyen. Erre 75%-kal a cseh projekt koordinátorok adták a legmagasabb értékelést, míg magyar szempontból az új aktorok számára (pl. Zala megye esetében) egy nagyobb adatbank alkalmazásával még jelentős fejlődési lehetőség kínálkozik. Szlovák szemszögből

a más szereplőkkel való további együttműködés a kétnyelvűség terén (önkormányzatok, oktatási hatóságok, oktatási intézmények) fontos.

A növekedési paradigma keretén belül értelmezve a hálózati aktorok mennyiségi bővülése lehetséges és kívánatos. A kritikus méret, amely felett a „határon átnyúló (nyelv-) oktatás” magától tud működni, még nem látható.

5.1.2 A határon átnyúló hálózatosodás és együttműködés optimális minősége

A minőség összességében magas értékelést (80 %) kapott. Az osztrák koordinátorok magukat és a projektpartnereket tartják a **valódi aktoroknak**. Ugyanakkor sok szempontból - gyakran - a politikával szemben fogalmazódik meg az az igény, hogy döntést hozzon és biztosítsa az erőforrásokat.

A minőség értékelése cseh oldalon a legmagasabb (90%). Hasonló értékek születtek magyar és szlovák oldalon is (80%). Az eddigi aktorok már megfelelők, de a **MTMI-területeken erősödésre** lenne szükség, valamint más felsőoktatási intézmények részéről további javulás érhető még el. Szlovák szemszögből – a digitalizáláshoz – technológiai partnerek bevonására is szükség lenne.

A pályázatfejlesztésnek köszönhetően a jelentős aktorok részt vállalnak BIG_STEM+ folyamatában. A támogatási szabályokból fakadó okok miatt azonban azok a szereplők még nem részesei a hálózatnak, akik ebből jelentős részt tudnának vállalni. Szintén fontos lenne, hogy a hálózatba tudományos partnerek is felvételt nyerjenek.

5.1.3 A határon átnyúló hálózatosodás és együttműködés megfelelő rendszerszerűsége

Általánosságban véve a határon átnyúló hálózatosodás és együttműködés elnevezésű célért folyik a legmagasabb rendszerszerűséget (68%) felmutató tevékenység. Ez összhangban van az Interreg céljaival is. Térségi összehasonlításban magas homogenitás mutatkozik.

Az osztrák koordinátorok számára hiányoznak a legfelsőbb fórumok, hogy a határon átnyúló hálózatosodást és együttműködést fenntartható és hosszú távú módon végre lehessen hajtani. Az oktatási projektek hosszú távú intézkedések, a megvalósuláshoz pedig **a program irányvonalaiiban hosszú távon stabil keretfeltételekre van szükségük.**

A cseh projektkoordinátorok adták a legmagasabb értéket a minőségre (90 %), mégis további **együttműködési igényt jeleztek általános iskolák és középiskolák** kapcsán. Hasonlóan értékelték a magyar projektkoordinátorok is (80 %).

Szlovák szemszögből a hálózat fejlesztése és a rendszeres, határon átnyúló együttműködési munkacsoportok az aktorok mobilitását rendkívül szisztematikus módon mélyítik el. A tapasztalat- és véleménycsere segít a félreértések elkerülésében. A hálózat további partnerségekből és kapcsolatokból is profitál azoknak a szereplőknek az előnyére, akik az egyes projektpartnereket magukkal hozzák.

A hálózatosodás alapvető fontosságú célnak számít, amely formális módon számos projektstruktúra, partnertalálkozó, valamint közös munkacsomagok révén valósul meg. Mégis, ennél magasabb szintű integráció lenne kívánatos. Az eszközök korlátozottsága miatt kevés az idő arra, hogy a partnerek helyzete megérthető legyen, vagy akár megfelelő bizalom épülhessen ki. Újra és újra bebizonyosodik, hogy a „szigorú formai követelmények” magasabb prioritással bírnak, mint a hosszú távon hatékony, „puha” együttműködési elemek.

5.1.4 Javaslatok a határon átnyúló hálózatosodáshoz és együttműködéshez

A határon átnyúló hálózatosodáshoz és együttműködéshez a BIG_STEM+ összefüggésében már határon átnyúló hospitálásokra, kirándulásokra, gyakorlatokra kerül sor a diákok részéről, valamint oktatási partnerségek jöttek létre óvodák és iskolák között. Ezen túlmenően projekteken átnyúló intézkedések, úgymint szimpóziumok, közös nyelvtanfolyamok, nyílt szakmai előadások stb. is megvalósulnak.

A magasabb oktatási mobilitási cél elérésének, valamint a projektek fenntartható sikerének támogatása érdekében hatékony eszköz az erőforrások biztosítása, a programok folyamatossága, valamint az államközi egyezmények (hasonlóan az óvodák iskolátogatásaihoz).

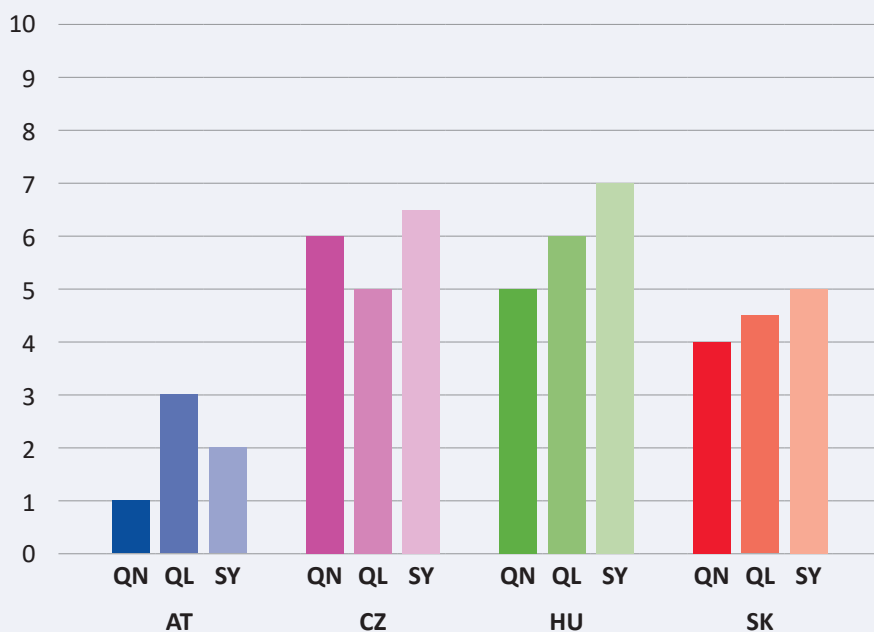
A BIG_STEM+ segítségével láthatóvá válnak az igények és a lehetőségek.

A növekedési paradigma keretében a **hálózat** és a résztvevő intézmények számának **menyiségi kibővítése** lehetséges és kívánatos. A hálózatosodás minősége már optimális, a rendszerszerűség, amellyel a hálózatosodás folyik, már megfelelő, így tehát középtávon a kedvező fejlődési folyamat nagyon valószínű.

5.2 Gyenge oktatási mobilitás és térségi identitás

A mobilitás a határtérségekben gyakran az egyik térségből való elvándorlást jelenti egy gazdaságilag - valóságosan vagy vélt módon - vonzóbb régióba. Ez kedvezőtlen demográfiai fordulatot idézhet elő. A térségi identitás oktatás (többnyelvűség és természettudományos oktatás) segítségével történő fejlesztése önállóságot és helyi fejlődést, ezáltal pedig gazdasági fejlettség elérését teszi lehetővé. Fordítva pedig a megmerevedett struktúra vagy a hiányzó oktatási mobilitás nem tudja eléggé támogatni a szükséges társadalmi vagy gazdasági fordulatot.

Oktatási mobilitás és térségi identitás

9. ábra: Az oktatási mobilitás és a térségi identitás megítélése, QQS, térségek szerint (n=27; 2020)

5.2.1 A mobilitás mértékének heterogén és csupán „nem kielégítő” szintű megítélése

A mobilitásra sosem egyirányú folyamatként, hanem lehetőség szerint kiegyensúlyozottan kell gondolni. Az ökológiai határok ellenére a mobilitás döntő tényezőnek számít a hosszú távú gazdasági fejlődés terén. Az „elváándorlás” elleni hatékony ellenerőnek számít a magasfokú képzettség és a helyi beágyazódás.

Az osztrák koordinátorok a mobilitás mennyiségét nagyon kritikusan (elégtelennek) értékelik. Osztrák szemszögből a **képzési mobilitás csak egyirányú**. A tankötelezettség terén a mobilitás még nem lehetséges. Ehhez elsőként meg kell teremteni a (jogi, ill. tantervi) **alapokat**, elsősorban az **uniós jog révén (határkörzet)** is. Emellett a nyilvánosságot is érzékenyíteni kell a téma iránt.

A magyar koordinátorok szemszögeből nézve az oktatási mobilitás általában csak egyirányú. Különösen **a magyar nyelv oktatása hiányzik más országokban**.

A cseh projektkoordinátorok – a koronavírus-járvány miatti korlátozásokkal együtt is - jónak ítélik a szomszédos országba munkavégzés vagy bevásárlás céljával a határon át megvalósuló fizikai mobilitást. Ami pedig a BIG_STEM+-projekteket illeti, a határon átnyúló mobilitás nagyon értékes, ugyanakkor 2020-as és 2021-es években a hospitálások, a kirándulások, a gyakorlatok, stb. gyakorlatilag nem voltak lehetségesek. Az **oktatási mobilitás**, azaz óvoda vagy iskola látogatása a szomszédos országban, **szerintük gyakorlatilag lehetetlen**.

Összességében a mobilitás célját még nem sikerült teljesen elérni. A hosszú távon hatásos irányvonalak csak lassan módosíthatók, és mégis vannak hatékony eszközök, mint pl. a kora gyermekkori nyelv- és kompetenciafejlesztés. Az oktatási mobilitást jelenleg uniós jogi akadályok blokkolják, amelyeket meg kellene változtatni.

5.2.2 Kielégítően jó-e már a fiatalok térségi identitásának formálása ahhoz, hogy elérjük a célokat?

A térségi identitás erősítése nem a lokálpatrióta irányok felvázolását jelenti, hanem azt, hogy a saját származásunkra vonatkozó tudás birtokában ismerjünk meg más régiókat, és majd így térjünk haza.

Az osztrák koordinátorok ezt a dimenziót is nagyon kritikusan (elégtelenre) értékelték, és **szemléletformálást** követelnek az interkulturális és személyiségfejlesztő intézkedések kapcsán. Hasonlóképpen, még ha nem is ennyire kritikusan nyilvánultak meg a szlovák koordinátorok a jelenlegi korlátozások fényében. Európai szempont kialakítása érdekében a kétnyelvűség elérésére különleges lehetőséget kínál a két főváros földrajzi közelsége.

A magyar koordinátorok megítélése szerint a fiatalok a BIG_STEM+ keretében megtartott rendezvényeknek köszönhetően nyitottabbá váltak a más nemzetiségűek felé. Továbbra is kérdéses, hogy más térségekben fogják-e a boldogulásukat keresni, és később vissza fognak-e térni.

Cseh szempontból a **szülőkkel folytatandó intenzívebb munkára** lenne szükség a projektek keretében. Ezen túlmenően a fiatalabbaknak ösztönzést és lehetőséget kell nyújtani ahhoz, hogy a nagyobb városokban folytatott tanulmányaikat követően visszatérjenek a saját térségükbe (jövedelem, jobb munkalehetőségek stb.).

Részben sikerülhet az oktatási mobilitást és a fiatalok térségi identitását fejleszteni, mégpedig ott, ahol ezen szisztematikusan lehet dolgozni. Ez egy nagyon lassú folyamat, amely mellett évtizedeken keresztül ki kell tartani. Jelenleg a BIG_STEM+-projektek hatásának kiterjedtségét tekintve elmaradás tapasztalható a teljes potenciálhoz viszonyítva.

5.2.3 Eléggé rendszerszerűen fejlesztjük a fiatalok mobilitását és térségi identitását ahhoz, hogy elérjük a célokat?

A nyelv(ek) és a képzés legalább olyan mértékben határozzák meg egy ember személyiségét, mint ahogyan a világnézet vagy az ideológia. Ha valaki idejekorán „többet” megtapasztal ezekből, az alapvetően autonóm személyiséggé válik, és többféle cselekvésre is képes lesz.

Az osztrák koordinátorok megítélése szerint a mobilitás és a térségi identitás **még nem eléggé rendszerszerűen** kerül fejlesztésre, ugyanakkor a projektek megközelítése helyes.

A cseh koordinátorok szemszögéből nézve a mobilitás és a térségi identitás kapcsán a projektek keretében végzett szisztematikus munkát az is nehezíti, hogy három év múlva a projekt pályázatában új, innovatív ötleteket kell megfogalmazni. A projekteknek ezt követően pedig új témákra kell fókuszálniuk, amelyek ugyan rendszerszerűen egymásra épülnek, a fiatalok mobilitásának fejlesztését azonban rendszerszinten alapvetően nem teszik lehetővé. Ez azonban az egyes intézmények szerkezetétől függ. A Vysočina Education esetében lehetséges és kivitelezhető, hogy a gyerekeket óvodás kortól egészen az érettségiig gondozzák és bevonják.

A magyar koordinátorok megítélése szerint végső eredményként a gyerekek autonómabb személyiséggé válnak és többféle cselekvésre lesznek képesek. A szlovák koordinátorok szemszögéből a szomszédos nyelvek nem-folyamatos fejlesztése különösen a magasabb oktatási szinteken aláássa az óvodákban hosszú évek során kifejlesztett rendszerszerűséget.

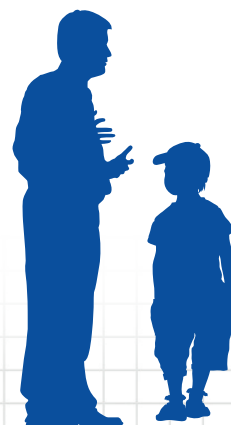
5.2.4 Ajánlások az oktatási mobilitás és a térségi identitás erősítéséhez

A BIG_STEM+-projektek összefüggésében a mobilitás tudatos kezdeményezés eredménye. A hangsúly a nyelvoktatási megoldások esetében a teljes személyiséget figyelembe vevő oktatási tevékenységen volt.

A célok elérésének (optimális) támogatása érdekében azonban **hosszú távú kísérésre, a gyerekek még szisztematikusabb elérésére** (a legelső oktatási intézménytől kezdve), valamint a **szülőknek** „mobilitás” témában – képzési intézményeken kívül is megvalósuló – **szemléletformálására** lenne szükség.

Az egyes Interreg programok összefüggésében megvalósuló projektek nélkül csupán korlátozott figyelem irányulna az oktatási mobilitás szempontjára. Vannak ugyan részben jó és inspiráló példák (lásd úgy is mint „Történetek”), ám ez önmagában nem mindig elegendő ahhoz, hogy képes legyen ellensúlyozni az urbanizációs nyomást. Az oktatási mobilitás rendszerszintű támogatása esetében is van még fejlődési potenciál, különösen mivel a projektek már gyerekkorban elkezdődnek.

A pozitív folyamatok folytatása érdekében minél előbb meg kell szüntetni a kiváló csereprogramok felfüggesztését, amelyre a koronavírus-járvány miatt volt szükség.

5.3 Megfelelő hozzájárulás a hosszú távon fenntartható gazdasági növekedéshez

A gazdasági növekedés hosszú távú foglalkoztatást, jólétet, szociális stabilitást és békét jelent, ha az fenntartható, azaz a természetes és társadalmi erőforrások jelentős sérelme nélkül történik. A tudás

különösen fenntartható erőforrásnak számít, amelynek az értéke vagy az állaga a gyakori használat során nemhogy romlana, hanem – éppen ellenkezőleg – egyre értékesebbé válik.

Hozzájárulás a hosszú távon fenntartható gazdasági növekedéshez

10. ábra: A BIG_STEM+ megítélése aszerint, hogy milyen mértékben járul hozzá a hosszú távon fenntartható növekedéshez, QQS, térségek szerint n=27; 2020)

5.3.1 Eltérő növekedés a térségekben

A határtérségek egyszerre hordoznak magukban lehetőségeket és kockázatokat. Az ingázók az egyik oldalon lévő alacsonyabb költségek és a másik oldalon kínált magasabb bérek miatt arbitrázhatást képesek realizálni. Ezek a különbségek lehetővé teszik a fejlődést, amely azonban csak akkor valósulhat meg, ha ehhez a (jogi) alapok is rendelkezésre állnak: a szabad mozgás makroszinten, a nyelvi akadályok leküzdése, ugyanakkor a kulturális alkalmazkodóképesség és a megértés is.

Az osztrák koordinátorok megítélése szerint a társadalmi és demográfiai viszonyok gyorsan változnak, míg az ehhez szükséges tudatosság a társadalom széles rétegeiben lemaradásban van. Több felelősségvállalásra lenne szükség a politika szintjén, hogy a kétnyelvű oktatási rendszer kötelezően bevezethető legyen a határtérségekben.

A cseh koordinátorok észrevétele szerint nagyfokú mobilitás tapasztalható az álláskeresés terén. Sok cseh állampolgár Ausztriában dolgozik, és sok osztrák állampolgár alapít vállalkozást a Cseh Köztársaságban. A határtérségben nagyon alacsony a munkanélküliség (pontosabban alacsony volt koronavírus-járvány előtt), a munkalehetőségek alacsony minősége mellett. Ezért sok fiatal inkább a térség nagyobb városaiba költözik. Ezeket a hatásokat tovább erősíti a gyenge infrastruktúra a határtérségben (ez vonatkozik az óvodákra, általános iskolákra, középiskolákra, orvosi rendelőkre, tömegközlekedésre, üzletekre stb.).

A magyar projektkoordinátorok a gazdasági növekedést hiányosnak (40 %) tartják, és így szerintük nem elégséges ahhoz, hogy ellensúlyozzák az urbanizáció nyomását. A szlovák nézőpontból szemlélve elsősorban a bizonytalan finanszírozás jelenti a fenntartható fejlődés komolyan veendő akadályát.

5.3.2 A növekedés kielégítő fenntarthatósága

A hosszú távú fejlődés feltétele az erőforrások ésszerű felhasználása. Stabil tudásbázisra van ahhoz szükség, hogy technológiákat és innovatív módszereket lehessen használni a szűkös erőforrások hatékony kezelésére. Minél előbb kerülnek ezek kifejlesztésre, és minél mélyebben be tudnak ágyazódni, annál valószínűbb lesz a siker.

BIG_STEM+ hálózatára ugyanez vonatkozik: a fáradtságos fejlesztőmunka minden eredményét elveszíti, ha a megléte hosszú távon nem biztosított. Ez ugyanakkor nem jelentheti azt, hogy örökké egy központi finanszírozási forrástól kellene függenie. Akkor beszélhetünk fenntarthatóságról, ha a hálózati kezdeményezéseket valakik helyben is fenntartják.

Az osztrák és a szlovák koordinátorok szemszögéből nézve minden (térségi, nemzeti és nemzetközi) szinten **hiányzik a fenntartható finanszírozás**, és emiatt ez a téma csak 20 %-os értéket kapott. A határtérségben hiányzik a kétnyelvűség, amely korábban jelen volt és megszokott volt, a közelmúlt politikai viszonyai miatt azonban mára eltűnt.

Hasonlóan vélekedtek a cseh koordinátorok is, amikor ezt a tényezőt valamivel magasabbra (65 %) értékelték. Az Interreg-projektek nélkül nem lenne biztosítható a jelenlegi fenntarthatóság a nyelvoktatás terén. A nyelvoktatás azonnal véget érne a projektek nélkül, akkor is, ha egyedi esetekben, politikai döntések alapján átvállalhatják a költségeket. A magyar koordinátorok is a központi finanszírozás jelentőségét emelik ki és dolgoznak is ezen.

A tervezés biztonsága nélkül a hálózat jelenlegi sikerei sérülékenyek. Mégis, a megoldás csak részben múlik a szereplőkön, az sokkal inkább a politika kezében van, hogy az időt jól kihasználva az elért eredmények a térségekben úgy rögzülhessenek, hogy a megfelelő folytatás a térségi szubszidiaritás keretében, decentralizált formában biztosítható legyen.

5.3.3 Eléggé rendszerszerűen alakítjuk ki a hosszú távú és fenntartható növekedést ahhoz, hogy elérjük a célokat?

A hálózat hozzájárulását sem túl-, sem pedig alábecsülni nem szabad. Az „általános gazdasági növekedés” nagyon sok – részben külső – tényezőtől függ. És mégis, a jól működő oktatási hálózat hatékonysága vitathatatlan. A tudás és a tanulás pozitív hatásait alapul véve legalább a létezését kellene tudni biztosítani.

A projektkoordinátorok az egyes Interreg-projektek esetében nagyfokú rendszerességet látnak a hosszú távon fenntartható növekedés elérése kapcsán. Ugyanakkor időre, hosszú távú támogatásra és ehhez szükséges politikai döntéshozókra van szükség, hogy a tartós beágyazódás biztosítható legyen.

5.3.4 Javaslatok a fenntartható gazdasági növekedés kapcsán

Az egyes Interreg-projektek keretében, azonban a projektek szinergiája és az együttműködése kapcsán már **találkozókra** kerül sor közigazgatás képviselői között, nyitó- és zárórendezvényekre, szimpóziумokra, stratégiai partnerségekre, stakeholderek bevonására, regionális irányítócsoporthoz és hálózat-építési találkozókra a hosszú távú és fenntartható térségi növekedésre fókuszálva. Ezen túlmenően a **politika részéről még nagyobb érdeklődésre és elköteleződésre** lenne szükség. Ilyen kezdeményezések akár a - még megalapításra váró - uniós ügyekkel foglalkozó intézménytől is kiindulhatnak (ehhez hasonló a Bécsben működő Oktatási Igazgatóság Európa-Irodája). Ezt pedig a hálózattól kiinduló **aktív kommunikációs politika** támogatná.

A siker valószínűségét jelentősen növelné, ha más hálózatokkal való **együttműködés**, valamint - szorosan együttműködve a helyi közigazgatási szervekkel - más térségi kezdeményezésekbe való bekapcsolódás alakulhatna ki.

Köszönetnyilvánítás

A kiadó köszönetet mond a projektpartnereknek a kiváló együttműködésért a jelentésben bemutatott projektek és a tudásmérleg létrehozása területén.

A felsorolt személyek nélkül a jelentés nem jöhetett volna létre (a nevek ábécé sorrendben szerepelnek, a tudományos címek feltüntetése nélkül):

Babai Zsófia – Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar (HU)
Badidová Martina – Daphne – Alkalmazott Ökológiai Intézet (SK)
Barborik Dominique – Österreichische Kinderfreunde – Landesorganisation Wien (AT)
Běhounková Zuzana – Vysočina Education (CZ)
Brychová Alice – Amt der NÖ Landesregierung, Abt. Kindergärten (AT)
Chvátalová Martina – Bildungsdirektion für Wien, Europabüro (AT)
Dolejská Milena – Vysočina Education (CZ)
Effenbergerová Dagmar – Bratislava Nové Mesto (SK)
Emrich Martina – Amt der NÖ Landesregierung, Abt. Kindergärten (AT)
Halinka Péter – Nyugat-Pannon Terület - és Gazdaságfejlesztési Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft. (HU)
Hrůšová Nikola – Pedagógus-továbbképző Intézet és Iskolai Szolgáltatások Központja Č. Budějovice-ben (CZ)
Jezná Maria – Pozsonyi Német Iskola (SK)
Jonášová Marta – Bratislava Nové Mesto (SK)
Kadlec-Melišova Ľubica – Mesto Senica (SK)
Komenda Iren – Österreichische Kinderfreunde – Landesorganisation Wien (AT)
Kříčková Vlasta – Pedagógus-továbbképző Intézet és Iskolai Szolgáltatások Központja Č. Budějovice-ben (CZ)
Major Andrea – Amt der NÖ Landesregierung, Abt. Kindergärten (AT)
Melnik Alexander – Bildungsdirektion für Wien, Europabüro (AT)
Melnik Kristina – Amt der NÖ Landesregierung, Abt. Kindergärten (AT)
Miciková Katarina – Bildungsdirektion für Wien, Europabüro (AT)
Portschy Mónika – Nyugat-Pannon Terület- és Gazdaságfejlesztési Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft. (HU)
Prokeš Ivo – Morvaországi Továbbképzési Intézet (CZ)
Rammesmayr Christine – Land Burgenland (AT)
Řezníčková Marcela – Amt der NÖ Landesregierung, Abt. Kindergärten (AT)
Rozprýmová Hana – JCM, z.s.p.o. (CZ)
Szep-Lafleur Nadine – Amt der NÖ Landesregierung, Abt. Kindergärten (AT)
Sedláčiková Lucia – Bratislava Nové Mesto (SK)
Sharifpour Langroudi Margret – Bildungsdirektion für Wien, Europabüro (AT)
Slobodová Gabriela – Amt der NÖ Landesregierung, Abt. Kindergärten (AT)
Steiner Karin – Österreichische Kinderfreunde – Landesorganisation Wien (AT)
Štípková Peregrína – Lužánky Szabadidőközpont (CZ)
Suchánková Ivana – Morvaországi Továbbképzési Intézet (CZ)
Walter Katalin – Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar (HU)

Impresszum

Kiadó és jogtulajdonos:

Alsó-Ausztriai Tartomány Kormányzati Hivatala,
Óvodai Osztály

Készítette:

Dr. Manfred Bornemann
Intangible Assets Consulting GmbH

Projektmenedzsmen:

Eva Huber, MA BA; Martina Barnstedt
Alsó-Ausztriai Tartomány Kormányzati Hivatala,
Óvodai Osztály

Szakmai munkatárs:

Dipl.-Päd. Nikolett Raidl, MA

Az értékelő műhelytalálkozók időpontjai:

műhelytalálkozók 2020.09.30., 2020.10.14.;
2020.12.02. (AT-HU, AT-CZ); interjúk készítése:
2020.10.14. és 2020.11.27. között (AT-HU, AT-CZ);
műhelytalálkozó és interjúk 2021 áprilisában és
májusában (SK-AT)

Módszerek és alkalmazott eszközök

Az egyes tudásmérlegek közzétételére és kiadására
a berlini Gazdasági és Technológiai Szövetségi Mi-
nisztérium által ajánlott „Wissensbilanz – Made in
Germany“ [Tudásmérleg – Német termék] módszer
alapján került sor, valamint a Google Documents és
a flourish.com segítségével kerültek feldolgozásra.

Dizájn:

Team Wagner DESIGNSTUDIO
teamwagner-design.at

Nyomtatás:

Druckerei Rutzky GmbH

Minden jog fenntartva:

© 2022, Amt der Niederösterreichischen Landesregierung, Abteilung Kindergärten

A tudásmérleg az Európai Regionális Fejlesztési Alap által támogatott INTERREG V-A Ausztria-Cseh Köz-
társaság, INTERREG V-A Ausztria-Magyarország és az INTERREG V-A Szlovákia-Ausztria együttműködési
programok keretében megvalósuló EduSTEM (Education in Science, Technology, Engineering and Mathe-
matics ATCZ220), BIG_inn AT-HU (Oktatási együttműködések az AT-HU határrégióban_innovatív ATHU129)
és BIG_ling SK-AT (Oktatási együttműködések a határtérségben SK-AT_bilingual V801) projektek keretében
került kidolgozásra.

